

Oostvaardersplassen: overmand door emotie

Geschreven door [Johan van der Wielen](#)
9 maart 2018 | bekeken: 25.390x | [reacties: 68](#)

Met de sneeuw nog in mijn schoenen, mijn donsjack nog aan en mijn hoofd nog in het Noorderlicht (gisteren teruggekomen uit Noorwegen) volg ik met verbazing de hele hectiek en discussie rond de Oostvaardersplassen. Terwijl ik ver boven de poolcirkel mijn beelden aan het uploaden ben zie ik filmpjes verschijnen van mensen die eigen meegebracht hooi over de hekken smijten en lees ik vol verwondering posts op de social media waarin de dood van de herten in verband wordt gebracht met het (niet geverifieerde) salaris van de directeur van Staatsbosbeheer. Mij is duidelijk... Nederland is op de been en springt op de bres voor de dieren.

De andere kant van de Oostvaardersplassen. Fotografie: Johan van der Wielen

De Siberische beer

Het begint dat Nederland in de ban is van 'de Siberische beer' en we alleen nog maar praten over 'gevoelstemperatuur'. Op Facebook lees ik in de begeleidende tekst bij diverse foto's niet alleen de temperatuur waarbij is gefotografeerd maar tevens de 'gevoelstemperatuur'. Tuurlijk maakt wind het extra koud, maar het lijkt een tendens om het allemaal lekker **dramatisch en heftig** aan te moeten zetten. Hoop je daarmee op extra respect? We zijn gewoon niet meer gewend aan een beetje vorst. Half fotograferend Nederland lijkt tegenwoordig richting Lofoten te trekken (*mijzelf inclusief*) waarbij we genieten van de kou, maar in Nederland lijkt het soms opbieden tegen elkaar wie met de laagste gevoelstemperatuur buiten is geweest. Siberische beer... trek een trui aan zou **Gerrit Hiemstra** zeggen. Gevoelstemperatuur... de Speld spreekt zelfs gekscherend over **Gevoelsaanstellerij**.

Nederlandse natuur: combinatie van gemaakt en natuurlijk. Fotografie: Johan van der Wielen

Beste is niets zeggen

Maar dan de Oostvaardersplassen, dankzij de Siberische beer ineens **trending topic** door de grote sterfte onder de dieren. Een onderwerp waar de één in volle emotie over uitweid terwijl de ander zich in stilzwijgen hult. Beelden van protesten en oproepen in petitieën volgen elkaar in grote snelheid op. Ik heb sterk getwijfeld of ik mij hierover moet uitlaten, immers ik ben er op bepaalde manier van afhankelijk. Inmiddels heb ik op de social media al sneren gelezen over mijn activiteiten daar en dus zou het als beroepsfotograaf verstandiger zijn om mij er niet over uit te laten. Beste zou zijn mij in stilzwijgen te hullen en door te gaan met de veilige noorderlichtfoto's te plaatsen. Maar toch knapt er iets in mij als ik alle reacties en discussies lees. Ondanks dat ik niemand wil overtuigen, ik vind namelijk dat iedereen het recht heeft te denken en voelen wat hij wil, voel ik wel dat ik er iets mee moet. Als columnist met bovengemiddelde kennis over dit unieke (*lees 'uniek' in zijn letterlijke betekenis 'eenig in zijne soort'*) gebied voel ik het als mijn plicht om zaken uit te spreken.

Emotie vs. kennis

Mensen die ooit met mij mee zijn geweest naar dit gebied weten dat ik veel kennis deel over de totstandkoming en het huidige beleid. Wanneer ik iets doe,

doe ik het goed. Ik lees mij dan in, hoor verhalen en interesseer mij in alle meningen, de voors en de tegens. Ik verdedig echter niets, niet de voorstanders maar ook niet de tegenstanders. Ik voel het als mijn plicht mijn verzamelde kennis te delen opdat mijn deelnemer zijn eigen mening kan vormen op basis van zoveel mogelijk feiten. En dat is nu precies wat hier in mijn ogen misgaat.

Let wel, ik snap absoluut dat de aanblik van dode dieren niet leuk is. En iedereen mag daar van mij van vinden wat hij wil. Maar ik vind het wel ieders plicht om zich eerst goed te gaan verdiepen in de materie alvorens met **alle emotie te vuur en te zwaard de social media en het gebied zelf te lijf te gaan**. De woede is groot en de **emoties lopen hoog op**.

Er zijn vele instanties die tegengeluiden laten zien in de hoop de mensen te kunnen voeden met de noodzakelijk achtergrond informatie om op die manier een goed onderbouwde mening te stimuleren. Zo geeft wildlife-dierenarts Henk Luten in een **interview bij NPO1** aan wat de keerzijde van bijvoeren is en dat je daarmee helemaal niet bereikt dat wat de publieke emotie graag wil. Matthijs Schouten, buitengewoon hoogleraar natuurbeheer in Wageningen, geeft duidelijk aan dat de **Oostvaardersplassen helemaal niet anders zijn dan andere gebieden** in Nederland als het om dierenleed gaat.

De aanblik van zo'n prachtig dier, dood naast je voeten is ook niet leuk... Fotograaf: Johan van der Wielen

De **Siberische beer** is gewoon dol op dieren... of ze nou achter een hek staan of niet. Alleen alle dieren die volledig afhankelijk zijn van ons mensen (en daar ook aan gewend zijn), zoals vee, hebben een aangepast voedingspatroon om hele hele jaar door te eten. En dat wordt dan geprojecteerd op alle dieren, ook de 'wilde' dieren. Ik las zelfs ergens de opmerking *'in een geciviliseerd land mogen dieren niet lijden'*. En om daad bij woord te voegen heeft iemand zijn punt bij de boswachter **duidelijk gemaakt met een doodsb bedreiging**, zo lossen we dat op in een geciviliseerde wereld.

Zichtbaar

Wat maakt de Oostvaardersplassen dan zo uniek op dit moment? Het feit dat het uniek is. Namelijk een on-Nederlandse vlakte met heel veel dieren. En het feit dat we dus ook **zien wat er gebeurt**. We zien dode dieren en dat gaat door merg en been, dat kennen we niet. Let op, ik snap dat absoluut. Ik vind het ook niet leuk om naast een dood dier te staan. Toch is het in de Oostvaardersplassen niet anders dan elders in Nederland. Het aantal beelden van **ingevroren vosjes of letterlijke ijsvogels** volgen in hetzelfde tempo op als de heftigheid uit Flevoland.

Opvetten in de hoop dat je het redt

Maar wat is dan de realiteit? En nu ga ik echt het risico lopen de gemoederen over mij heen te krijgen... de realiteit in mijn ogen is dat wij in Nederland al veel te lang geen echte winter meer hebben gehad. De laatste was in 2012, dat is gewoon 6 jaar geleden! En tijdens strenge winters gaan de zwakke dieren dood. Dat is net zo hard als dat het klinkt. De meeste reeën in Nederland worden niet opgegeten door wilde dieren (**Die paar nieuwe dwalende wolven?**) maar gaan dood door gewoon ouderdom, meestal in de winter. Alle grazers (herten, paarden en runderen) vetten op in het najaar. Tijdens de winter teren de dieren in op hun vet. Hoe sterker het individu hoe groter de kans op het overleven van de winter. Dieren die graatmager de winter uitkomen zijn gezonde dieren... anders hadden ze het niet gered. Een zachte winter zorgt ervoor dat ook de dieren die niet zo goed hebben kunnen opvetten, het toch redden. Wanneer echter de Siberische beer komt, ontkomen alleen de sterkste individuen aan zijn honger. Waren de winters in Nederland nou altijd -10 dan zouden we per winter veel minder dode dieren zien, iedere winter zouden de zwakste overlijden, maar er wel meer aan gewend zijn.

Uitgemergeld en niet eens door de winter maar door eigen uithongering tijdens de bronst. Fotograaf: Johan van der Wielen

Maar er is geen eten voor zoveel dieren!

Dat las ik. En daarom is Staatsbosbeheer nu gaan bijvoeren. Het enige punt is dat de dieren ook geen eten nodig hebben of zelfs willen. Eten in de winter past niet in hun systeem. Ze wachten tot het eerste groene gras voor ze pas weer voedingsstoffen tot zich gaan nemen. Gras is ook veel fijner dan stug hooi met weinig voedingswaarde. Geen idee of mensen het gelezen hebben (of willen geloven) maar Staatsbosbeheer **vertelt keurig** waarom bijvoeren niet de oplossing is. Het voelt echter prettig aan als we de dieren kunnen *'helpen'*, maar is niet het sussen van onze eigen onrust wat we willen? Want **helpen doen we ze niet**. Nee, dan kunnen we ze beter **koekjes voeren**... en het meest markante feit is nog dat het **niet de voedselschaarste is waardoor de dieren sterven... maar kou**. Toch echt de Siberische beer en geen gebrek aan eten. Dus nee, bijvoeren helpt echt niet: de dieren hebben op dit moment geen behoefte aan voedsel én het is de doodsoorzaak niet.

Maar waarom zijn er dan toch zoveel dieren? Ze fokken maar raak en verstikken hun eigen leefomgeving. Zo lijkt het althans tot je je weer meer verdiept in het systeem van de grazers. Als er te weinig te eten is treedt er namelijk een spectaculair mechanisme in werking waarbij bij de **vrouwtjes geen eisprong plaatsvindt. Na een strenge winter zie je minder jongen**. Moeder heeft namelijk alle vetreserves voor zichzelf nodig. Ze wordt pas vruchtbaar als er ook daadwerkelijk genoeg te eten is. Lastig te snappen als je bijna 5000 dieren op een kale vlakte ziet, dat snap ik ook wel. Toch is er blijkbaar genoeg voedsel, anders zou de populatie nooit zo groot zijn geworden. En een strenge winter reguleert dat weer. Dat is natuur.

De natuur reguleert zelf... jongen worden pas geboren als het voedseltechnisch kan. Fotograaf: Johan van der Wielen

Dus is de emotie fout?

Nee, voor de zoveelste keer... ik wil niemand zijn emotie ontnemen. Ik probeer slechts kennis te verspreiden over hoe het systeem werkt in de hoop dat je op basis daarvan een gedegen eigen mening vormt. Ook ik heb kanttekeningen bij het gebied. Ook ik vind dat de corridors geopend moeten worden t.b.v. vrije migratie. Echter, wat mensen niet beseffen is dat de zandgrond van de Veluwe nog veel schraler is dan de vruchtbare klei in Flevoland. Als er straks 3500 herten naar de Veluwe trekken zien we daar naast ieder schelpenfietspaadje op een zonnige dag met -7 ook de dode herten liggen. Een **eerste initiatief is reeds gedaan**, de extra beschutting kan zorgen voor minder bevattelijkheid voor de kou door openstelling Kottersbos en Oostvaarderswold. De Partij voor de Dieren legt **haar beleid** helder uit waarbij ze net zomin neigen naar het sentiment als naar de jagerslobby: *"In de natuur zal het altijd zo zijn dat zwakke dieren sterven als gevolg van predatoren, voedselgebrek of extreme weersomstandigheden."* En dat is precies wat hier is gebeurd: extreme weersomstandigheden hebben hun tol geëist. Maar wat schetst mijn verbazing, dit initiatief tot vergroting van het leefgebied, waar zoveel actievoerders om roepen... is door partijen VVD, CDA, CU en SGP in de Flevolandse Provinciale Staten tegengehouden! Deze partijen zien meer in jacht op gezonde dieren (**sterke lobby uit de jagerskant die zich maar al te graag voordoet als dierenvriend**) en meer toerisme. Hoe wreed kan de werkelijkheid zijn? En juist degene die in **2011 een streep zette door de plannen van Staatsbosbeheer van de corridor naar de Veluwe** en de natuur steeds 'Bleker' maakte, zit nu **doodleuk in Nieuwsuur** zijn zorgen te uiten over het gebied alsof hij natuurkenner en liefhebber is. Maar voor het afgekalde wild heeft hij wel een oplossing... lekker op je bord.

Toch zie ik ook het liefste dat de herten, net als de reeën, gewoon vrij door ons land kunnen wandelen en op die manier de wolven naar ons toe lokken. En ondanks dat ik van mening ben dat er een evenwicht ontstaat in dit gebied zet ook ik mijn vraagtekens bij het feit of wij als mens wel dit soort gebieden moeten creëren waarbij wij beslissen over wat er moet samenleven.

Als laatste wend ik mij tot de organisatie die zou moeten gaan over de bescherming van de dieren, de Dierenbescherming. In een [statementschrijven](#) zij: *“De Dierenbescherming is voor vroeg reactief beheer in geval het wilde hoefdieren in grote natuurgebieden betreft omdat dit veel welzijnsvoordelen oplevert. Wij staan dan ook achter het beheer dat Staatsbosbeheer nu uitvoert in de Oostvaardersplassen. De Dierenbescherming is in deze grote natuurgebieden tegen het bijvoeren van dieren en het toedienen van anticonceptie. De Dierenbescherming is voor het verbinden van natuurgebieden zodat migratiemogelijkheden toenemen...”*. Verdere uitleg en toelichting lees je terug in het document (PDF): [De Oostvaardersplassen: Achtergrond en visie Dierenbescherming op de grote grazers](#).

“Er groeit niets meer”, wel als je goed kijkt. Dan zie je die planten groeien die tegen de vraat kunnen. Fotograaf: Johan van der Wielen

Mening zonder enige kennis van zaken

Ook ik maak mij zorgen om de soms dwangmatige maakbaarheid en beheer van natuur in Nederland. Soms vraag ik mij af of er in Nederland nog wel plaats is voor natuur. Niet omdat er fysiek geen plaats meer voor is, maar omdat wij mensen geen idee meer lijken te hebben wat natuur is. En dan praat ik zowel over de voorstanders als de tegenstanders in de Oostvaardersplassen discussie!

Maar het meeste kan ik mij opwinden over de houding van veel mensen. Uit de reacties op social media blijkt voor mij helaas dat veel mensen wel een snoeiharde mening lijken te hebben zonder zich eerst écht verdiept te hebben in het onderwerp. Hoe meer ik er zelf over lees, hoe moeilijker ik het namelijk vind om een mening te vormen. Wil je een rechtlijnige mening dan lijkt het devies je vooral te laten leiden door emoties en het voor waar aannemen van alles wat er op het net verschijnt. Verontwaardiging ten top, zonder kennis van zaken. Dat is wat ik mensen kwalijk neem.

Dus wil je echt een mening tentoonspreiden dan moet je je van mij eerst écht gaan verdiepen. Ken je alles voors en tegens en heb je alle kanten van de medaille bestudeerd... dan mag je van mij je mening spuien, maar dan onderbouw je die met feiten en niet met sentiment. Dan pas heb je mijn volledige respect, of je nou voorstander bent of tegenstander. En met die insteek is het fantastisch als mensen op de bres springen voor onze spaarzame natuur!

Een schedel is minder erg dan een dood dier. Zeker als je bedenkt dat dankzij dit rund vele raven en ander aaseters hebben kunnen overleven.
Fotograaf: Johan van der Wielen